

6 VÝBER Z POÉZIE

FEDIR LAZORYK

Žobráčka

Zohnutá ako suchá byľka,
na brade – triaška foxtrotu.
V strápených očiach čosi vzlyká,
zrkadlí biedu, holotu.

Chrčí a chripí, zaslintaná,
kovový škripot púšťa z pľúc,
pred všetkými sa s prosbou skláňa,
päť kostičiek k nim natiahnuc.

Meď, železo jej na ne mecú,
nech cveng hlad v bruchu prehluší...
no slovko, čo by došlo k srdcu,
nik neštekne jej do uší...!

(preložil Juraj Andričík)

Krása lesov

Tá krása lesov mlčanlivá,
driemoty večné, tajomné,
v ich lone zmĺka túžba živá
i vzruch tej vášne vandrovej.

Drieme si mráčik v páse neba
hore vysoko kdesi.
Ku šťastiu, zdá sa, iné nie je treba,
lež nepokoj ma stále desí...

Taká je v búrke krása lesov,
hrozivá v inotaji,
hnev tej chvíle sa prudko niesol
v planúcom obličaji.

Vietor nevládze pohnúť kmene,
urputnosť drží horu –
už bežia ďasy okrídlené,
zdesené od náporu.

Je dobre túto múdrosť poznať,
hlbokú, opravdivú:
Keď mieniš silným mužom ostať,
svätého treba hnevu!

(preložil Ján Turis)

IVAN MACYNSKYJ

Priam z disku slnka,
až najhlbšieho dna,
vyletelo vtáčatko.
Vtáča – čiastočka slnka.

Slnce v haluziach jablone
už ako slávik
pieseň súka.
Jabloň však
prísne zriasi svoje riasy
a rumennými plodmi
rozihraná
svoje slnce núka.

I ja beriem
trasúcimi sa rukami
červené jabíčko
a ako z batérie
slnko z neho pijem

a ďalej
ľuďom
poskytujem.

(preložil Ján Turis)

Nebeská klenba s gombičkami hviezd –
svet v plášti noci oblečený.

Počujte!

Mesiac by sa mohol zniest'
do detských snení,

dievčích roztúžení!

Noc plná tajomstiev.

Noc tmavá.

Tak ako maršali v nej chodia tiene.

Neviditeľná tráva

ukradla všetky vône od jesene

a seje, budí pochybnosti,

otravné,

otrávené.

Súhvezdia –

Bomby

visiace tamhore

tak ako na stromčeku

cukríky v staniole –

opovržlivo

hľadia, tučné, oblé,

na zemské Guerniky

i Gioncondy

i Louvry.

Tajomné hviezdy svietia

z ďalekého sveta,

svietia do omdletia.

Polnoc si berie generálsku blúzu

a točí sa zem vôkol hviezd

padajúcich z neba,

pristávajúcich ráno

na zlatých epoletách.

V kasárňach pokojne spia povolanci,

nič ráno nevnímajú spiaci

chlapci.

Za čiernou clonou tmavej noci
má jeseň čosi utajené
a ako maršali
tam chodia
tiene.

(preložil Juraj Andričičk)

Živel slov – živel výšky, žiadne rozdiely.
Alebo: živel slov je hĺbka hlbín.
Nekrúžia v poézii nové helikoptéry,
mosty v nej nemávajú hrby.

A básnik nie je Robinson či Adam
voľakde na ostrove svojho ja,
čo tvrdohlavo, programovo hľadá
na stráži hraníc správnosť postoja.

Otvára cudzie rany vždy a všade,
pritom aj svoje zavše otvorí,
a ako kameň do praku, tak kladie
bôľ do slov a s tým bôľom hovorí.

(preložil Juraj Andričičk)

Bozk je jak dážd', čo na úhore šumí
a jemnovlnný, tenkostrunný
myšlienky víri v hlave
o jeseni, jej okázalej sláve.

Minúty chladnú, sú z nich kvapky
a bubnujú a ohlušujú, tancujú
po koži dňa, tej natiahnutej na duši,
a celkom po domácky plyní jednotvárný čas
a nebadane, bez milosti
Ťahá nás ako starcov do všednosti
a pohlcuje nás.

Zdá sa, že navždy, nastalo.

Na štvorcoch okien ostalo
pár vzoriek času, pár tých kvapiek:
november v náhlivosti, v chvate
zanechal bozky v pavučine pochýb, viery.
Minúty kvapiek (nôžky drobnej zveri)
len bubnujú a ohlušujú, tancujú
na koži dní, tej natiahnutej na bubne
skľúčenej, unavenej duše.
Zapadá, za obzor sa náhli všedný deň,
ako keď hrdza sadá na kaluže.

(preložil Juraj Andričík)

STEPAN HOSTYŇÁK

Nesmrteľný Judáš

Z koho ako,
ale z judáša
starožitnosť neurobíš
ani pri najlepšej vôli.
Skôr bude
vždyzeleným zimozeleňom.
Veru,
apoštolovia žili, žijú a budú žiť.
Skrátka,
Judáša nezamestnanosťou nevyľakáš.
Bolo by to jednoducho smiešne.

(preložil Marián Heveši)

Na svadbe

Ten deň, ten večer i tá noc
boli na svadbu ako stvorené.
Spoza lesa nepriletel
ani jediný mráčik.
Ľudová pieseň sa objala s pálenkou
i so sýtymi hlasmi.
Expertky spomedzi tetiek
pozorne zaznamenávali všetky detaily.
Boli tu tradičné zauchá i flám,
Bola i výzva – poznávaj dievčatá až do dna.
Keď nastala polnoc,
Viacerí stratili súdnosť; jasné, že aj ja.
Pustil som jazyk na špacírku,
prešiel som do ofenzívy –

a nakoniec jedna hrdopýška
sklonila zástavy: čiastočne – v tanci
a celkom – za riekou.
Zdôrazňujem: všetko bolo od A do Z,
všetko bolo tak, ako má byť, hoci
čosi ako NIE,
čosi ako naozajstné NIE
na začiatku naozaj bolo.

(preložil Marián Heveši)

Plynutie hodín

Alebo toto: práca ma prikula ku stoličke,
písal som, vlastne chcel som písať
článok.
Šumy sa z pracovne vzdialili,
hniezdo si uvili na novom sídlisku.
Hlavu mi podopierala
moja
vlastná ruka.
Päť prstov tej ruky
vstúpilo do priestorov
rednúcich vlasov.
A tak som sedel. Po čase mi
sám od seba
na papier spadol
šedivejúci vlas.
Chytil som ho nechtami –
a on sa zvíjal, napínal,
potom som ho narovnával,
bral som ho do prstov,
dvíhal som ho k očiam,
hral som sa s ním a pritom som myslel

na čosi ako plynutie,
na čosi ako roky,
na čosi ako neúprosnosť.

(preložil Marián Heveši)

Kroky mieru

V septembrovej noci,
na rozhraní vetra a dažďa,
v záhrade padajú zrelé jablká.
Sú to kroky ticha,
kroky najhlbšieho,
neprekonateľného mieru na zemi.

(preložil Marián Heveši)

Poľudštenie človeka

Si krutý, človeče!

Ohraničovaný morom a kamením,
formovaný vzájomným požírením,
si krutý, človeče!

V susedstve vlčích svoriek a krokodílov,
v súradniciach biča a plaču,
si krutý, človeče!

Strojotvorný do takej miery,
že u aj sám si sa zmenil na stroj,
si krutý, človeče!

Púštnotvorný do takej miery,

že už aj sám sa meníš na púšť,
si krutý, človeče!

A len slovo so srdcom v strede,
len pletivo objatí a najvyššia túžba,
len kvietok či chromý pohľad,
len toto ťa poľudští, človeče,
pozdvihne na vyššie
než zvieracie piedestály.

(preložil Juraj Andričík)

Ticho

Medzi nočným štekotom
číslo štyridsaťsedem a štyridsaťosem,
medzi príkazom a nestálym morom,
medzi Máriou a mnou v čase hnevu
sa vytvorili hranice ticha.

Ticho.

Práve včera mesiac na návštevu zavolala
a hravo myšlienku do tela obliekla.

Je určená pre hrom ako piedestál
v starom a novom zákone.

Och, v tichu výkrikom sa sníva večnosť
a v ňom zbojníci
si budujú pomník.

Som blázon:

medzi nočným štekotom číslo
deväťdesiatsedem a deväťdesiatosem
chcem dokonca stretnúť
hlas anjela s čistými ústami.

(preložil Juraj Andričik)

Demontáž starej muzeálnej expozície

Kladivami, kliešťami, sekerami
a iným inventárom
sme pristúpili k demolácii
najprv kamennej doby.
Exponáty sme bezpečne ukryli
a zvyšok rúbali, ničili, demontovali.
Tak isto sme sa vysporiadali
s feudalizmom a kapitalizmom.
Oveľa ťažšie
sa demontuje posledné obdobie,
ale sme plní odhodlania,
ak nie dnes, tak určite zajtra
splniť aj túto úlohu.

Presťahovanie dozretých hrušiek
z lemkovskej vymierajúcej dediny
do lemkovského
denacionalizovaného mestečka

Z objektívneho hľadiska
včerajšie premiestnenie dozretých hrušiek
z dediny do mesta
nebolo až také jednoduché,
pretože si vyžadovalo svokrove staručké ruky,
svokrine (o trochu mladšie) nohy,
ale aj ich vzájomný súhlas.
Teraz tie tučné deti leta
s ružovkastými lícami

odpočívajú na našej bielej skrinke.
Pripusťme na chvíľu,
že aj hrušky vedia spomínať a snívať.
V tom prípade spomínajú
na svoju belostnú jarnú podobu,
snívajú sa im slnečné objatia,
daždňové bozky a starý pes,
ktorý v napoly vymretej dedine štekal na mesiac.

(preložil Juraj Andričák)

JOSYF ZBIHLEJ

Gitara

Mám iba toľko rokov,
koľko je na gitare strún,
a dvadsať piesní –
prespievaných jarí.
To ja som
stál
v černajúcom snehu
s rukami vo vreckách
a v premočených topánkach,
to ja som stál
a díval som sa na nebo.

A dosiaľ neviem,
či to bolo nebo
alebo nevädze,
lebo som stál
v černejúcom snehu
s rukami vo vreckách
a v premočených topánkach,
lebo som stál
a díval som sa na nebo.

Gitara,
koľko piesní
je nám ešte
súdených?
Gitara,
od radosti sa plakať nezvykne.
Plače sa len
z nesmierneho

žiaľu.

Gitara
to blues
zablúdil do Karpát.

Gitara,
som plný sily,
napätia
a tónov
ako tvojich šesť obyčajných strún.

(preložil Marián Heveši)

Chlapec

Na výkladnú skriňu
pritisnutý nos.

Vo vrecku motúz,
pokreslený papier,
klinec
a kľúč s dierkou,
aby sa dalo strieľať
zápalkami,
dva kremene,
ktorými možno
hodiť iskru,
a špinavé ruky.

A srdce –
ako slnce.

Nie som to
náhodu ja?

(preložil Marián Heveši)

Walt Whitman

Napriek
utrpeniu,
napriek víchríciam
i hrobovému tichu,
napriek všemocnej gravitácii
rastie
tráva.

(preložil Marián Heveši)

Básnik

Len z lásky k človeku
berieš na plecía
ťažký náklad bôľu,
náklad urážok i šťastia,
aby si porozumel svetlu
v ľudských očiach.

Lebo si –
básnik.

(preložil Marián Heveši)

MÁRIA ŇACHAJOVÁ

(výber preložila Valéria Juríčková)

Zbierka: Biele ruky briez (1974)

Slovo – nie je ako kabát.

Nezhodíš ho z pliec

a nezavesíš

na vešiak.

Obnosený –

ho nevyhodíš do koša.

Z každého slova

stále

kdesi

čosi

ostáva.

Slovo –

je lúč.

Nezničiteľný lúč.

Hreje,

alebo zabíja...

Nepredstaviteľne lákavé

je len si tu takto ležať

s chrbtom na teplej peci

a len počúvať a počúvať

ohnivú pravdu

rozprávkovej minulosti.

Sladká moja lipa!

Raj včiel
a mojich detských rokov.
Jednoducho ťa zoťali.
Kam sa podeli včielky?
A kam moje detstvo?

Zbierka: Čakám ťa (1981)

Blues

Točí sa po izbe.
Túli sa do stien.
Sadá na tváre.
Pohlcuje.
Vŕahuje.
Láka so sebou...
Čierne blues.
Zrodené na plantážach.
Opálené slnkom.
Očistené ľudským potom.
Vyleštené.
Čierno-červené
černošské
blues.

Na dvere zaklopala nedeľa.

Plným priehrstím rozdáva
sviatočné chvíle.
Vytešujem sa v posteli z rána,
na obed
hladím biely obrus
a večer čakám...
Márne čakám
na sviatok.

Mlčal on,

mlčal dom,

mlčanie prikrylo strach.

Nebudú návraty,

nebudú pozdravy

a bude iba

JA a TY.

V gaštanovej aleji

čakajú lavičky

obsypané bielymi kvetmi.

Dobré ráno, mesto

Mesto otvorilo oči.

Prikrývka snehu

ohýba strechy.

Komíny vydychujú

pieseň.

Kráčam po horizonte

k tebe,

každodenné šťastie.

Dobré ráno ti prajem,

ružovolíce mesto.

Zbierka: Za starou bránou. Siluety (2011)**Štart**

Za maskou úsmevu

V tichom smútku

Načúvam večernému čakaniu.

Hodiny s chladničkou

Niekedy vedú diskusie

Od steny k stene 3,40

Nedá sa skákať
Nedá lietať
A kolo-kolo mlynské
za štyri rínske
je už len v pamäti

Mení sa, mení svet,
iba ja som nehybne
pripravená na štart.
Načúvam, ako ticho kráča
k výstrelu.

Za oknom

Ranná obloha s vôňou jari
vstúpila do zamrznutého mesta.

Po zaprášenom chodníku
ako roztrhnuté čotky
sa šuchtajú modro-červené otepľovák
chovancov detského domova.
Ich biele hlávky sa obzerajú
za smutným lampášom
v dedkových očiach.
Stojí za oknom.
S pozdravom záclony.

Oheň

Keď svoje prsty položíš
k mojim rozpáleným perám,
budem do nich dúchať,
kým nerozložím oheň
pod závojom noci.

Naše dotyky sa rozhoria
blčiacimi jazykmi lásky.

Hotel

Nad plecami cudzieho mesta
visí obťažný večer.

Po mokrej kamennej dlažbe
sa topánky ponáhľajú
k oáze.

Stojí na hore
blízko mesiaca
a studeným svetlom neónov
propaguje svoje služby
atrakcie a pohodlie

Niekoľko dní v твоjich útrobach
pod lustrami nocí
v posteli bez snov
s oknami bez svitania
a hltmi horkastej kávy
ktoré pália
ako neúcta k staršej žene

V chvate za novinkami dňa
vyplúva hotel
svojich dočasných obyvateľov.

Babie leto

Žltý smäd
zvädnuťo šušťí pod nohami.
Preniká prahom domu...

Strieborné nite
slzia na slnku.

Stromy obsypané vtáčím krikom
ma volajú na ulicu
zaplavenú automobilovým rykom.

Pieseň babieho leta
sa krúti s kľbkami lístia
po mestských chodníkoch.

Jeseň

Jablká vysali
zeleň lístia.
Šťavnaté sa žiadajú
k malinovým ústam

Počuješ, ako sladko
steká ich šťava

A pod stromom
šuští strakatá jeseň.

Pieseň

Počítač hrá paschálnu pieseň
Pod tvojimi prstami letí do chrámu
V okne sa svieti do neskorej noci.
Hrad už zhasol.
Námestie spí.

Václavovi

Bezsenné noci...
Úlomky snov...
Znovu som prišla k tebe

Zahalená v tónoch horkosti
Plávala som
a túžila
sa dotknúť zamatovej tváre
pocítiť láskavú modrosť tvojich očí
a zohriať sa v tvojich dlaniach
ako štebotajúci vtáčik

pšš-pšš-pšš-ššššš

Tichučko...

Ticho...

Plakal môj smútok

Leto

Leto sa kúpe
vo farebných sadoch
brodí sa medzi
hruškami a melónmi

Ich šťava vonia a mámi
k hrdzavejúcim spomienkam.

Menu

Menu na dnešný deň

Mäso pomleté
pásmi tanku
podliate
krvou na asfalte
čerstvo osolené
radom z automatu
servírované

na internetovej stránke.

Praha

Za starou bránou
v mravenisku mesta
uvažujem, Praha,
o svojom živote
Na chodníku
 v kaviarňach
útulných galériách
 a divadlách
historických námestiach
a očarujúcich mostoch
nachádzam svoje odrobinky.

Električky klopú na moje okná
Chrám sv. Mikuláša
sa nakláňa nad čelo
Hradčanom podávam ruku
Pod topánkami
kamenná dlažba
 sa blýska
 hrmoce

Karlov most
jantár spomienok
prichádza často
do mojich snov.